

Angelika Kaczmarczyk

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wydział Zarządzania Informatyki i Finansów
Katedra Teorii Rachunkowości i Analizy Finansowej
angelika.kaczmarczyk@ue.wroc.pl

PROBLEMY WDROŻENIA MECHANIZMU ODWROTNEGO OBCIĄŻENIA PODATKIEM VAT W PRAKTYCE GOSPODARCZEJ MAŁYCH FIRM Z BRANŻY BUDOWLANEJ

Streszczenie: Celem rozważań zaprezentowanych w artykule jest analiza problemów związanych z wdrożeniem procedury odwrotnego obciążenia podatkiem VAT w praktyce gospodarczej małych firm budowlanych. Na początku 2017 r., w celu uszczelnienia systemu podatkowego, wprowadzono mechanizm odwrotnego obciążenia podatkiem VAT dla branży budowlanej. W artykule posłużono się krytyczną analizą aktów prawnych oraz metodą ustrukturyzowanych wywiadów z właścicielami małych firm z branży budowlanej. Efektem rozważań jest ocena korzyści i kosztów wynikających z wdrożenia procedury odwrotnego obciążenia podatkiem VAT z punktu widzenia przedsiębiorcy – właściciela przedsiębiorstwa budowlanego.

Słowa kluczowe: odwrotne obciążenie, podatek VAT, firma budowlana.

JEL Classification: M4.

Wprowadzenie

Funkcjonowanie podatku od towarów i usług (VAT) opiera się na zasadzie neutralności. Oznacza to, iż podatek ten nie powinien mieć wpływu na podejmowane przez przedsiębiorstwo decyzje, w szczególności dotyczące wyboru formy prawnej, miejsca prowadzenia działalności gospodarczej, a także sposobu jej finansowania [Iwin-Garzyńska, 2013, s. 136]. W latach 2012-2015 wpływy z tytułu podatku VAT kształtowały się na poziomie około 120 mld zł, co stanowiło odpowiednio – 41,9%, 40,4%, 41,8%, 40,2% wpływów budżetowych w Polsce. Konstrukcja podatku VAT wydaje się prosta. Podatnik dolicza go do wartości

sprzedaży, zachowując jednocześnie prawo do jego odliczenia w przypadku zakupu towarów i usług. Do urzędu skarbowego wpłaca jedynie podatek od własnej wartości dodanej. Przedsiębiorcy są tylko pośrednikami w przepływie podatku VAT, faktycznym płatnikiem jest ostateczny konsument. Podatek VAT jest podatkiem neutralnym. Pomimo prostego mechanizmu funkcjonowania tego podatku, nie wszystkie należne wpływy trafiają na konto budżetu państwa. Z roku na rok wzrasta nieszczelność systemu podatkowego w zakresie podatku VAT. Problem ten dotyczy wszystkich krajów Unii Europejskiej. W Polsce najniższy poziom luki podatkowej VAT był w 2007 r. i wynosił 0,6% PKB. W kolejnych latach systematycznie rósł do poziomu 2,8% PKB w 2015 r. Według raportu PWC, zmniejszenie luki podatkowej do poziomu z 2007 r. może spowodować wpływ do budżetu kwoty prawie 34 mld zł [Raport PWC, 2016].

W związku z powyższym, Ministerstwo Finansów wydaje normy prawne mające na celu ograniczenie skali wyłudzeń i oszustw oraz doprowadzenie tym samym do poprawy ściągłości podatków.

Celem artykułu jest prezentacja problemów związanych z wdrożeniem mechanizmu odwrotnego obciążenia podatkiem VAT w małych przedsiębiorstwach z branży budowlanej. Branża budowlana to kolejna branża z grupy tzw. branż wrażliwych, objęta odwrotnym obciążeniem podatkiem VAT. W artykule posłużono się krytyczną analizą aktów prawnych oraz metodą ustrukturyzowanych wywiadów z właścicielami małych firm z branży budowlanej.

1. Luka podatkowa VAT w aspekcie „wrażliwych branż”

Luka podatkowa to wysokość zobowiązań, jakie powinny zostać uregulowane przez podatników, w przypadku luki podatkowej VAT – przez płatników tego podatku. Luka podatkowa stanowi zatem różnicę pomiędzy tym, co faktycznie wpływa do budżetu państwa, a kwotą, która powinna zostać zapłacona. Według raportu Najwyższej Izby Kontroli w 2013 r. dochody z tytułu wpływu tego podatku były mniejsze w stosunku do 2011 r. o 6,1% [NIK, 2014]. Wyczerpującą definicję luki podatkowej sformułował Instytut Polityki Finansowej Ministerstwa Finansów Republiki Słowackiej. Stanowi ona, iż „luka podatkowa to różnica pomiędzy podatkiem rzeczywiście zapłaconym i podatkiem, który powinien być zapłacony, jeśli wszystkie osoby fizyczne i prawne zadeklarowały swoje czynności i transakcje we właściwy sposób, w zgodzie z literą prawa i intencją prawodawcy (ducha praw). Luka podatkowa jest kalkulowana po uwzględnieniu kosztów kontroli podatkowej przez administrację podatkową” [The estimate of value added tax revenue loss, 2013]. Według raportu PWC na zjawisko luki podatkowej mają wpływ następujące czynniki:

- działalność podatników ukryta przed aparatem skarbowym (tzw. szara strefa),
- działalność nakierowana na obniżenie ciężarów podatkowych za pomocą legalnych środków prawnych (optymalizacja podatkowa),
- brak wydajności aparatu skarbowego w kontroli i poborze należnych podatków, które zostały ujawnione aparatowi skarbowemu,
- błędy w samowymiarze podatku, nieuchwycone przez aparat skarbowy,
- podatek, który nie został odprowadzony przez podatników VAT w wyniku ich upadłości [Raport PWC, 2013, s. 14-15].

Luka podatkowa VAT jest problemem nie tylko Polski. W 2014 r. jeszcze wyższy poziom niż w Polsce luki podatkowej występował w Grecji, Włoszech, Rumunii, Słowacji, na Litwie i Łotwie [Raport PWC, 2016]. W praktyce gospodarczej oszustwa podatkowe w zakresie podatku VAT sprowadzają się do:

- niezgłoszenia wewnątrzwspólnotowego nabycia towarów (w przypadku wewnątrzwspólnotowego nabycia to nabywca jest zobligowany do zapłaty podatku VAT w kraju przeznaczenia, podatnik dokonujący wewnątrzwspólnotowej sprzedaży jest opodatkowany stawką 0% i zachowuje prawo do odliczenia podatku naliczonego),
- fikcyjnej wewnątrzwspólnotowej dostawy towarów (podatnik nabywa towary w swoim kraju, a następnie przedstawia fałszywe dokumenty potwierdzające fikcyjną wewnątrzwspólnotową dostawę towarów do kontrahentów posiadających siedzibę w innym kraju członkowskim),
- przestępstwa karuzelowe (mechanizm opiera się sieci kilku lub kilkunastu podmiotów, które tworzą pozory legalnych transakcji handlowych, obrót środkami finansowymi nie ma zazwyczaj odzwierciedlenia w rzeczywistym obrocie towarami, podmioty występują o zwrot podatku VAT z tytułu dokonania fikcyjnych dostaw towarów, jednocześnie przedsiębiorstwa, u których występuje obowiązek odprowadzenia podatku, są likwidowane) [Raport PWC, 2013, s. 21-26; Zalewska, Dziadek, 2014, s. 272].

2. Procedura odwrotnego obciążenia podatkiem od towarów i usług w regulacjach prawnych

Mechanizm odwrotnego obciążenia VAT został dopuszczony dyrektywą 2006/112/WE z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego podatku od wartości dodanej, zwanej dalej Dyrektywą VAT [Dyrektywa, 2006]. Zakłada on przeniesienie obowiązku rozliczenia podatku z dostawcy na nabywcę, co stanowi wyjątek od zasady, iż osobą zobowiązaną do zapłaty podatku VAT jest podatnik dokonujący dostawy towarów lub świadczenia usług. Powyższa Dyrektywa

zawiera zamknięty katalog transakcji, które mogą być objęte tym mechanizmem. W 2010 r. do dyrektywy zostały wprowadzone zmiany, które nakładają na państwo członkowskie obowiązek prezentacji sprawozdania z oceny stosowania mechanizmu, każda ocena powinna wyraźnie określać poziom oszustw przed zastosowaniem mechanizmu i po jego wprowadzeniu [Dyrektywa, 2010]. W lipcu 2013 r. pojawiły się kolejne dwie dyrektywy nowelizujące, które wprowadziły mechanizm tzw. szybkiego reagowania oraz rozszerzyły katalog towarów i usług, w stosunku do których można zastosować mechanizm odwrotnego obciążenia VAT [Dyrektywa, 2013]. Zgodnie z nowymi dyrektywami, kraj członkowski ma możliwość czasowego przeniesienia obowiązku rozliczenia podatku VAT na odbiorcę w ramach krajowych dostaw lub świadczenia usług. Nie może to trwać jednak dłużej niż 9 miesięcy. Każdorazowo zgodę na taki mechanizm musi wyrazić Komisja Europejska, na wniosek państwa członkowskiego.

W projekcie nowelizacji Dyrektywy VAT zaproponowano prawo wprowadzenia przez kraje członkowskie UE powszechnego mechanizmu odwrotnego obciążenia dla wszystkich towarów i usług, dla transakcji o odpowiednim progu wartościowym. Kraj członkowski musiałby wykazać spełnienie trzech warunków:

- poziom luki VAT musiałby być wyższy o 5 p.p. od mediany takiej luki w całej UE,
- przestępstwa karuzelowe w danym kraju muszą odpowiadać za co najmniej 25% luki VAT,
- obowiązujące obecnie rozwiązania w danym kraju nie są skuteczne.

Dodatkowo, niezależnie od spełnienia tych warunków, odwrotne obciążenie VAT obejmie tylko transakcje o wartości powyżej 10 000 euro. Kraj wnioskujący będzie zobowiązany poinformować Komisję Europejską na jak długo planuje wprowadzić mechanizm odwrotnego obciążenia VAT.

Początkowo w Polsce największy odsetek wyłudzeń VAT występował w obrocie złomem oraz uprawnieniami do emisji do powietrza gazów cieplarnianych. Po raz pierwszy w Polsce skorzystano z mechanizmu odwrotnego obciążenia VAT 1 kwietnia 2011 r. właśnie w odniesieniu do tych działalności. Dane statystyczne wyraźnie wskazują, iż wprowadzenie procedury odwróconego obciążenia VAT zmniejsza skalę wyłudzeń podatku. Przykładem może być obrót elektroniką użytkową¹, gdzie deklarowany w Polsce wywóz laptopów, notebooków i tabletów, różnił się w stosunku do raportów unijnych o około 170%, ale tylko do lipca 2015 r. Po tej dacie (wprowadzenie odwróconego obciążenia VAT dla elektroniki użytkowej) różnica ta spadła do 6% [Raport ZIPSEE, 2016].

¹ Towary elektroniki użytkowej, takie jak: telefony komórkowe, laptopy, konsole do gier, zostały uznane za towary „wrażliwe” w Polsce w 2015 r.

Dokumentem potwierdzającym sprzedaż towarów i usług „wrażliwych” jest faktura zawierająca wartość netto sprzedaży bez podatku VAT z adnotacją „odwrotne obciążenie”. Odbiorca faktury jest zobowiązany obliczyć kwotę podatku należnego według odpowiedniej stawki i odprowadzić ją do urzędu skarbowego (po uprzednim odliczeniu podatku naliczonego).

3. Odwrotne obciążenie podatkiem VAT w praktyce gospodarczej małych podmiotów – wywiady ustrukturyzowane

Badania przeprowadzono wśród 30 przedsiębiorców z branży budowlanej z terenu województwa dolnośląskiego i wielkopolskiego. Wszystkie przedsiębiorstwa zatrudniały nie więcej niż 10 osób na umowę o pracę i rozliczały się z urzędem skarbowym na zasadach ogólnych oraz ryczałtowych. Prowadzili przedsiębiorstwa w formie jednoosobowej działalności gospodarczej lub w formie spółek cywilnych. W tabeli 1 zaprezentowano dane dotyczące badanych przedsiębiorstw, rodzaj działalności został sklasyfikowany według załącznika 14 do ustawy o podatku VAT [Ustawa, 2004].

Tabela 1. Informacje o badanych przedsiębiorstwach

Ilość przedsiębiorstw	Zatrudnienie	Rodzaj ewidencji	Rodzaj działalności według załącznika 14 do ustawy o VAT
5	0-5	Ryczałt ewidencjonowany	Usługi budowlane – związane ze wznoszeniem budynków mieszkalnych (nowe budynki, przebudowa, remont istniejących)
4	0-5	Ryczałt ewidencjonowany	Usługi budowlane – roboty tynkarskie, wykładanie posadzek, wykładanie podłóg, roboty malarskie
8	0-5	Ryczałt ewidencjonowany	Usługi ciężkim sprzętem budowlanym wraz z obsługą operatorską
7	0-10	Podatkowa księga przychodów i rozchodów	Usługi ciężkim sprzętem budowlanym wraz z obsługą operatorską
6	0-10	Podatkowa księga przychodów i rozchodów	Usługi budowlane – roboty tynkarskie, wykładanie posadzek, wykładanie podłóg, roboty malarskie

Źródło: Opracowanie własne.

Badani przedsiębiorcy zostali zapytani o wskazanie głównych problemów związanych z wdrożeniem procedury odwrotnego obciążenia VAT w ich przedsiębiorstwach. Spośród 30 przedsiębiorców 10 nie było zainteresowanych problemem, gdyż byli rozliczani przez biuro rachunkowe. Kolejni wskazywali następujące problemy:

- brak definicji podwykonawcy,
- pogorszenie ich płynności finansowej,
- obawa przed błędnym wystawieniem faktury VAT,
- pogorszenie ich pozycji na rynku wobec dużych przedsiębiorstw,
- konieczność elektronicznego przesyłania deklaracji VAT.

Powyższe informacje zostały zaprezentowane w tabeli 2.

Tabela 2. Problemy związane z procedurą wdrożenia odwrotnego obciążenia VAT według opinii przedsiębiorców

Lp.	Problemy wdrożenia	Ilość odpowiedzi (każdy przedsiębiorca mógł wskazać kilka odpowiedzi)
1.	Brak definicji podwykonawcy	18
2.	Pogorszenie płynności finansowej	15
3.	Mechanizm identyfikacji nabywcy – płatnika VAT	10
4.	Pogorszenie pozycji konkurencyjnej wobec dużych przedsiębiorstw	9
5.	Konieczność elektronicznego przesyłania deklaracji VAT	4

Źródło: Opracowanie własne.

Od stycznia 2017 r. obowiązuje nowy katalog usług budowlanych, które są objęte odwrotnym obciążeniem VAT. Usługi budowlane podlegają tej procedurze, jeśli spełniają następujące warunki:

- przedmiotem zakupu są usługi wymienione w załączniku 14 ustawy o VAT,
- usługodawcą jest czynny podatnik VAT, u którego sprzedaż nie jest zwolniona od podatku, i mający status podwykonawcy,
- usługobiorcą jest podmiot zarejestrowany jako czynny podatnik VAT [Ustawa, 2004].

W usługach budowlanych mamy do czynienia z trzema grupami podmiotów: inwestorem, głównym wykonawcą oraz podwykonawcami. Dla głównych wykonawców nic się nie zmieni, wystawiają faktury jako sprzedawcy dla inwestora obciążone podatkiem VAT, natomiast faktury od podwykonawców będą fakturami netto, bez naliczonego podatku VAT. Podstawowym problemem dla małych przedsiębiorstw jest brak ustawowej definicji podwykonawcy. *Słownik języka polskiego* [2007] definiuje podwykonawcę jako: „firmę lub osobę wykonującą pracę na zlecenie głównego wykonawcy”. Jest to jednak definicja bardzo ogólna i niestety nie wyczerpuje tematu usług budowlanych, gdzie czasami trudno zidentyfikować głównego wykonawcę.

Przedsiębiorca przyjmujący zlecenie nie zawsze ma możliwość identyfikacji przedsiębiorcy pod kątem, czy jest on wykonawcą, czy podwykonawcą. Wiele drobnych usług budowlanych nie opiera się na umowach, w których ewentu-

alnie strony mogłyby oświadczyć o swoim statusie. Dodatkowo sami przedsiębiorcy nie mają takiej pewności. Czy głównym wykonawcą jest ten, który prowadzi całą inwestycję budowlaną, czy też firma odpowiedzialna kompletnie za pewien odcinek robót. Jest to trudne do ustalenia, zwłaszcza w przypadku dużych i złożonych inwestycji. Problem jest jeszcze większy w przypadku konsorcjum oraz np. przy inwestorach zastępczych. Z przepisów ustawy o VAT wynika tylko jeden pewnik, mechanizm odwrotnego obciążenia podatkiem VAT nie dotyczy faktur wystawionych przez głównego wykonawcę na rzecz inwestora. Obowiązek weryfikacji statusu podwykonawcy ciąży na podmiocie świadczącym usługi budowlane, a to jest zdeterminowane tym, czy nabywca usług wykorzystuje te usługi do dalszego świadczenia usług budowlanych, czy też jest ich konsumentem. Nie zawsze jest to możliwe z punktu widzenia świadczeniodawcy, poza tym jest to trudne do weryfikacji i odpowiedniego udokumentowania statusu podwykonawcy. Niestety regulacje prawne nie udzielają odpowiedzi na te pytania.

Kolejnym problemem, który bezpośrednio wpływa na kondycję przedsiębiorstw, jest wpływ odwrotnego obciążenia VAT na płynność finansową. Nowe przepisy faworyzują generalnych wykonawców, będących w praktyce dużymi przedsiębiorstwami budowlanymi. Tylko oni mogą wystawiać inwestorowi fakturę powiększoną o podatek VAT. Dodatkowo od podwykonawców otrzymują faktury w kwocie netto, co w efekcie polepsza ich płynność finansową. Przychody wpływają wyższe, a realne płatności są niższe. Niestety dla małych przedsiębiorstw, z których usług zazwyczaj korzystają duże przedsiębiorstwa budowlane, jest to rozwiązanie niekorzystne. Podwykonawca przestaje wykazywać VAT należny, ale nie przestaje ponosić kosztów działalności (paliwa, usługi obce, zużycie materiałów). Dodatkowe wpływy z VAT należnego poprawiały bieżącą płynność małych przedsiębiorstw. Podwykonawcy kupują obecnie materiały budowlane, oczywiście w cenach brutto, co może zachwiać ich płynnością finansową, zwłaszcza w sytuacji, gdy faktury muszą regulować w krótkim okresie.

U podwykonawców pojawi się nadpłata podatku VAT, którą można rozliczać w kolejnych okresach rozrachunkowych. W ich przypadku jest to jednak pozbawione sensu, gdyż powoduje jeszcze większe zatory płatnicze. Drugą możliwością jest złożenie wniosku o zwrot podatku VAT naliczonego, którego okres zwrotu to 60 dni lub do zakończenia weryfikacji rozliczenia. Okres zwrotu podatku VAT jest w tym przypadku dłuższy niż w momencie ewentualnego samodzielnego odliczenia VAT.

Badani przedsiębiorcy wskazywali także na obawy związane z identyfikacją nabywcy – płatnika podatku VAT. Jeśli odbiorca faktury będzie posługiwał się fałszywymi danymi, może dojść do sytuacji, w której podatek VAT nie będzie

odprowadzony ani przez sprzedawcę, ani przez nabywcę. Obowiązek potwierdzenia, czy stroną transakcji jest rzeczywisty podatnik VAT, leży po stronie sprzedającego i wystawcy faktury. Brak odpowiedniej weryfikacji nabywcy może skutkować obowiązkiem zapłaty należnego podatku VAT przez podatnika dokonującego dostawy lub świadczącego usługi.

Część respondentów wskazywała także na obowiązek elektronicznego przesyłania deklaracji VAT28 jako utrudnienie dla rozliczających się z podatku VAT. Dotychczasowe przepisy nie wymagały takiej formy rozliczania się z urzędem skarbowym.

Podsumowanie

Celem artykułu było zaprezentowanie głównych problemów związanych z wdrożeniem procedury odwrotnego obciążenia podatkiem VAT w małych firmach budowlanych. W trakcie wywiadów ustrukturyzowanych badani przedsiębiorcy wskazali przede wszystkim na dwa podstawowe problemy:

- identyfikację kontrahenta jako podwykonawcy, oraz
- pogorszenie ich sytuacji finansowej, zwłaszcza w porównaniu z przedsiębiorstwami dużymi.

Ustawodawca powinien zastanowić się nad modyfikacją przyjętych przepisów, tak by jednoznacznie zdefiniować podwykonawcę oraz głównego wykonawcę. Dodatkowo należałoby wprowadzić przepisy, które poprawiałyby płynność mniejszych przedsiębiorstw budowlanych. Być może dobrym rozwiązaniem byłoby wprowadzenie odrębnych rachunków bankowych dla rozliczeń z tytułu VAT, tak by przedsiębiorcy mogli korzystać z podatku VAT należnego.

Należy zwrócić uwagę na fakt, iż podatek VAT jest podatkiem wielofazowym i powinien być pobierany na poszczególnych szczeblach obrotu. Wprowadzenie odwróconego obciążenia VAT powoduje utratę pierwotnego charakteru tego podatku. Ponadto, jak zauważa Szlęzak-Matuszak, mechanizm odwróconego obciążenia VAT jest mechanizmem punktowym, co w praktyce oznacza, że jego zastosowanie w jednej branży powoduje przesunięcie przestępczych praktyk do innych branż. W rezultacie z punktu widzenia całej gospodarki skala nadużyć nie zmniejsza się [Szlęzak-Matuszewicz, 2015, s. 275].

Literatura

Dyrektywa (2006) 2006/112/WE z dnia 28 listopada 2006 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej, Dz.Urz. UE L 347 z 11.12.2006.

- Dyrektywa (2010) 2010/23/UE z dnia 16 marca 2010 r. w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej w zakresie fakultatywnego i tymczasowego stosowania mechanizmu odwrotnego obciążenia w związku z dostawami niektórych usług podatnych na oszustwa, Dz.Urz. UE L 72/1 z 16.03.2010.
- Dyrektywa (2013) 2013/42/UE z dnia 22 lipca 2013 r. zmieniająca dyrektywę 2006/112/WE w sprawie wspólnego systemu podatku od wartości dodanej w odniesieniu do mechanizmu szybkiego reagowania na oszustwa związane z VAT, Dz. Urz. UE L 201/1 z 22.07.2013.
- Iwin-Garzyńska J. (2013), *Koszt nowego zewnętrznego kapitału własnego przedsiębiorstwa a idea neutralności podatków*, Prace i Materiały Wydziału Zarządzania Uniwersytetu Gdańskiego, Zarządzanie i Finanse t. 2/2, Gdańsk.
- Najwyższa Izba Kontroli (2014), *Zwalczanie oszustw w podatku od towarów i usług. Informacja o wynikach kontroli*, Warszawa.
- Notification of the VAT Committee, (2014), ec.europa.eu.
- Raport PWC (2013), *Straty Skarbu Państwa w VAT*, www.pwc.pl.
- Raport PWC (2016), *Wyłudzenia VAT – luka podatkowa w 2015 r. i prognoza na 2016 r.*, www.pwc.pl.
- Raport Związku Importerów i Producentów Sprzętu Elektrycznego i Elektronicznego – ZIPSEE, (2016), www.zipsee.pl (data dostępu: 13.03.2017).
- Słownik języka polskiego* (2007), PWN, Warszawa.
- Szłęzak-Matusiewicz J. (2015), *Odwrotne obciążenie VAT jako mechanizm przeciwdziałający oszustwom podatkowym*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego”, nr 864, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia”, nr 76, t. 1, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin.
- The estimate of value added tax revenue loss* (2013), www.finance.gov.sk.
- Ustawa (2004) z 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług, Dz. U. z 2016, poz. 710.
- Zalewska B., Dziadek K. (2014), *Odwrotne obciążenie podatkiem VAT przedmiotem kontroli zarządczej*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego”, nr 833, „Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia” nr 72, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin.

REVERSE CHARGE IN PRACTICE SMALL BUSINESSES

Summary: Purpose of the article is analysis of the problems associated with the procedure of implementation of the reverse charge VAT in practice small businesses. Methodology – critical analysis of legal acts and structured interviews in small enterprises belonging to the construction industry.

Keywords: reverse charge, small business.